

HRÁČI

HRÁČI

Karel Poláček

HRÁČI

VOLVOX GLOBATOR

Illustrations © Adriana Rohde Kabele, 2016

ISBN 978-80-7511-281-1 (pdf)
ISBN 978-80-7511-280-4 (epub)

Jmenuji se Jindřich Kobosil a jsem již dosti stár, abych vypravoval svoje paměti. Můj život byl natolik úspěšný, aby moje činy byly zaznamenány pro poučení naší milé mládeže. Pohlížím-li nazpět na vykonané dílo, tehdy se marně bráním pocitu uspokojení, které dme moji hruď. Jest ovšem pravda, že jsem mnoho chyboval; leč kdo z nás byl by bez chyb? Já však popírám pravdivost písně, která praví, že

*Život, toť hazardní hra je,
komu jde karta, ten vyhraje...*

Naopak. Můj život je toho dokladem, že hráti se má nikoli hazardně, nýbrž obezřetně, uvážiti všechny okolnosti, počítati vzatky, točiti se na místě, nikoli překotně. Hráč musí míti chladné nervy a nesmí podlehnouti netrpělivosti. Špatnou kartu dlužno nésti s tím, že odevzdáním, jako přírodní pohromy, kterých nemůžeme odvrátit. Nesmíme se nikdy vzdávati víry, že po zasmušilých dnech přicházejí chvíle plné záře a jasu. Tak říkával můj zvěčnělý tatíček a vzácný učitel:

Po půlnoci se karta obrátí, nebo, ještě jsme nepřešli.

Ano, člověk má doufat, dokud žije, že se list zlepší.

Moje rodiště je menší okresní město. Tam na břehu mělké říčky, jež švitorně zpívala do mých dětských snů, stojí můj rodný dům, jenž od nepaměti nese název NA STARÉ POŠTĚ. Je to šedivý, jednopatrový barák; stáří jej nachýlilo k levé straně. Za příchod k němu slouží kluzké, kamenné schody. Šindelová střecha je pokryta mechem. Planá hruška zastíňuje okna a plní světnice zelenavým šerem. Dům stojí na mírném svahu, jenž byl jevištěm mých dětských her. Musím však podotknout, že jsem odmítal hrát se svými vrstevníky káču nebo na četníky a zloděje, a jiné nevýnosné hry. Tím horlivěji oddával jsem se hře na čáru, v kuličky a v boby, a musím říci, že jsem zastínil záhy v těchto hrách své odpůrce. Stávalo se, že jsem naplnil za jediné léto velikou kartónovou krabici vyhranými kuličkami. Jednoho dne prohlížel tatíček moje bohatství a já slyšel, kterak pravil s uspokojením k matince:

„Ten kluk se má k světu. Bude-li mi podoben, pak jsem spokojen se svým údělem.“

Musím říci několik slov o svém otci. Jeho světlá památka si toho zaslouží. Byl to pán menší postavy, zarudlých líc, ve kterých hrála dvě veselá očka. Ve městě jej nazývali panem inspektorem. Nevím však dodnes, jaké bylo jeho občanské zaměstnání. Ve dne postával na náměstí na rohu Židovské a Krocínovy ulice a rozmlouval s obecním strážníkem, panem Šulcem, anebo se bavil s prodavačkou cukrátek a ovoce,

kteřá měla svůj pouliční stánek poblíže obchodu se sukнем pana Schulhofa. Jmenovala se paní Kuncořá, ale v městě byla známa pode jménem Kozí Kuncka. Dokud slunko nezapadlo, byl den pro mého tatíčka marný. Teprve k večeru ožil, a navečeřev se, odebral se za svým zaměstnáním. Svoji činnost rozvíjel v pondělí v hostinci „*Na blátě*“, v úterý v hotelu „*U nádraží*“, ve středu „*Na hradě*“, ve čtvrtek „*U zlatého havrana*“, v pátek „*Na růžku*“, v sobotu „*U Hányšů*“ a v neděli pak bylo jej možno zřítí v hotelu „*U svatého Havla*“.

Mimoto, a to zejména o velkých svátcích zasvěcených i státních, byl zván do předních měšťanských rodin, ba i na faru. Den císařských narozenin trávil v lůně rodiny okresního hejtmana, kdež byl přítomen také pan lékářník a pan obvodní lékář.

Můj otec se těšil v městě neskonale vážnosti, a není divu, že mu byl jednou nabídnut úřad starostenský. Avšak odmítl, neboť nebyl ctibažný. Mimoto byl si dobře vědom, že úřad by jej tížil a rozptyloval, takže by se nemohl oddávati plně svému povolání.

Pramen této úcty dlužno hledati v nesmírných schopnostech hráčských, kterými se vyznamenával můj otec. Nebylo hry v karty, které by tatíček neovládal, a proto byl oblíben a vítán v každé společnosti. Tatíček překlenul svou hrou třídní i stavovské rozdíly. S úředníky hrával filky, se živnostníky dardu, s pány učiteli mariáš obyčejný i licitovaný, s izraelity francefus, s rolníky, nájemci dvora, koňskými handlíři, panem zvěrolékařem a civilním geometrem

ferbla; očku se oddával ve společnosti důstojnictva, a s dámami si pohrával kaufcvika nebo komando. S duchovenstvem pak zápolil ve špádách anebo v bulce. Tak možno říci, že byl zasvěcen do všech her, které jsou známy a oblíbeny v naší milé vlasti, které se hrají od Šumavy až k Tatrám. Jen cizokrajné hry byly mu neznámy. Slýchával mnohdy cosi o bridži, dosti jej mrzelo, že ve městě nebyl nikdo, kdo by mu vysvětlil podstatu této hry.

Bylť můj otec vědychtiv a vždy ochoten dáti se poučiti. Sám však se neholedbal svými vědomostmi, nestavěl na odiv své znalosti, ač jinak byl vždy každému radou i skutkem nápomocen. Mnohdy se stávalo, že tatíček byl při hře vyrušen rychlým poslem, který hlásil:

„Pane inspektore, páni ‚*Na růžku*‘ vás dávají uctivě prosit, kdybyste tam došel na poradu. Nedovedou spočítat dvakrát otočené sedmy a tichou stovku.“

V takových případech můj tatíček bez reptání vstával, aby přání vyhověl. Rozřešil sporný případ a zahnal hrozící svár. Neviděl rád nesvárů při kartách. Říkával:

„Národ náš je i tak rozryt půtkami náboženskými, sociálními i stavovskými na svoji škodu a pro libost odvěkých našich nepřátel, i bylo by zajisté smutno, kdyby i karbaníci se neměli mezi sebou porovnávat. Mezi karbaníky má panovat bratrská snášenlivost a svornost.“

Zlatá slova!

Tatíček byl často vyzýván svými ctiteli, aby sepsal svoje paměti a zkušenosti pro užitek veškerenstva. Ale on vždy odmítal, jednak pro nedostatek času, a pak, že nebyl člověkem péra. Byl toho názoru, že takové příručky by neměly valné ceny. Z knih že se karty hrát nikdo nenaučí, komu se k tomu nadání nedostává.

„Hrát dobře karty,“ pravil, „to je dar od Boha. Na to nestačí universita. Znáám doktory, kteří ani karet v ruce držeti nedovedou. A jsou lidé neučení, na něž je pohleděti radostno, jak bystře si při karbanu počínají.“

Přece však dal se přiměti k tomu, aby vydal knížku pod názvem

**PRAKTICKÝ SAZEBNÍK
HRY OBYČEJNÉHO
A LICITOVANÉHO MARIÁŠE
PŘÍRUČKA
PRO KARBANÍKY
ČESKOSLOVENSKÉ**

Tato příručka obsahovala, jak již název ukazuje, sazby her obyčejných i točených při obojích druhích mariáše. Blahodárný vliv této publikace byl nemalý. Zkušenost ukázala, že od té doby přestaly spory při placení. Knížka měla při nedorozuměních rozhodné slovo, a nebylo karbaníka, který by ji občas nevzal v potaz. Tato práce byla s prospěchem i pro mého otce. Od té doby nikdy nebyl vyrušován a mohl každou hru dohrát v klidu.

Bylo by ode mne nevděčné, kdybych se nezmínil také o matince. Tato dáma zaslouží si zajisté svrchovaný hold od všech, kdož ji znali. Ač žena velmi obtížená starostmi o rodinu (neboť nebýval v naší rodině vždy dostatek), přece byla ducha jarého a dovedla hráti v karty tak, že zahanbila i mnohého zkušeného válečníka a postavila do stínu. Byl jsem ještě nerozumné děcko, ale tato příhoda vryla se mi nesmazatelně v paměť. Jeden čas byl tatíček upoután krutou chorobou na lůžko, takže nemohl jíti za svým povoláním. I pravil ke své manželce:

„Bětuško milá, hle, já tu ležím na lůžku jako Lazar. A zatím na mne čekají přátelé *„Na hradě“*, prožívající kruté chvíle, neb nemají třetího. Bože milostivý, proč jsi se mne dotkl svým prstem? Snad jsem veliký hříšník; proč však mají za mne pykati nevinní?“

Ale matka odvětila:

„Mlč, Václave, utiš se. Já připravím večeři a pak zaskočím za tebe. Doufám, že mnou vezmou zavděk.“

„Bětuško, probůh!“ zvolal otec úzkostlivě, „rozmysli si, co pravíš. Obávám se, abych nepřišel skrze tebe ke škodě a hanbě.“

„Nestrachuj se,“ upokojila jej matinka, „jen klidně lež a neznepokojuj se. Vždyť mne znáš. Nejsem v karbanu žádný nováček. Já to s nimi zaválím, že budou koukat...“

„Myslíš-li, Bětuško,“ vzdychl otec, „pak dobrá... Já důvěřuji, že mne nezklameš. Jen prosím tě, drž karty k sobě a ne od těla.“

„Samosebou!“

„Pak licituj opatrně a nepouštěj se do všeho.“

„Nejsem tak zbrklá.“

„Ovšem, nesmíš zase urazit kartu. Kdybych měl o tobě slyšet, že jsi hrála u zdi, pak mi nechod' na oči. Každý list má své právo.“

„Nestarej se.“

„Nedbej ničeho na vzdychání, grimasy a posunky. Jsou takoví, kteří tímto způsobem chtějí vylákat flek. Jest to ovšem jednání nereálné, ale děje se tak. Nerozumný sedne na tuto průhlednou vějičku a je pak zničen. Zejména při betlu buď obezřetná, neboť jest to hra velmi nákladná.“

„Má se dítě po tvém přání.“

Maminka se ustrojila a chystala se k odchodu. Ve dveřích ji otec zadržel.

„Ještě něco,“ pravil. „Kdybys měla mít smůlu a neměla dostat pořádný kart, pak se zdrž všeho licitování. V tomto případě nech je hrát samy a ty hled' žít z mrtvol. Karta se otočí k lepšímu, když sama chce. Nepokoušej se ji zlepšit tím, že vstaneš a otočíš židli. Mám zkušenosti, že to nic nepomáhá. Je to jen plytká pověra, nedůstojná našeho osvíceného věku. Nežijeme ve středověku, kdy se ještě věřilo na čáry...“

„Na to já nedržím,“ pravila matka a vyšla ze dveří.

„Počkej, haló, haló... S kibici se nebav. S kibici se nemluví. Kdyby ti takový člověk měl říci to neb ono, že jsi měla tak nésti a ne opak, pak vůbec odpověď

nedávej. Slyšíš?... Odešla..." zašeptal a zvrátil se bezmocně do podušek.

Asi o půlnoci se maminka vrátila. Tváře jí hořely a oči plály.

„Zvítězila jsem,“ vydechla radostně.

Tatíček se vztyčil na lůžku.

„O kolik?“ tázal se dychtivě.

„O čtyřicet dva zlaté, šedesát krejcarů..."

„Nevěřím svému sluchu.“

„Zde jsou peníze.“

„Bětuško, Bětuško, na má prsa!“

Manželé se objali.

Když se matinka vyvinula z objetí, pravila:

„Ale tos je měl vidět... Oni, spatřivše mne, domnívali se, že ulovili lehkou kořist. Ale já jim dala... Rouhali se a brali jméno boží nadarmo. Nicméně však ke konci hry se upokojili, blahopřáli mi k výkonu a vzkazují ti pěkný pozdrav... Máš se brzy uzdravit, abys mohl zavítat opět mezi ně..."

„Dejž to Bůh!“ zvolal tatíček vroucně. „Již nyní cítím příliv svěžích sil... Přinesla jsi mi radostné poselství. Děkuji ti, drahá..."

Jest přirozeno, že pod vedením mých znamenitých rodičů rozvíjely se mé vlohy utěšeně, a já mohu říci, že již ve třech letech věku jsem správně rozeznával barvy. Ještě před tím, než mi nastala školní povinnost, dovedl jsem správně pojmenovati veškeré figury ka-retní; a záhy nato zasvětil mne tatíček do tajemství lízaného mariáše.

Pamatuji si jako dnes. Jednoho dne přišel k nám na návštěvu strýček Josef. Po večeři, když jsme zasedli ke stolu, vyptával se strýček, jak prospívám ve škole. Nemohl jsem se pochlubit dobrým vysvědčením. Nauky nedovedly uspokojit moji smysl a já býval ve škole těkav a roztržit. Strýček kroutil chmurně hlavou a vyjadřoval se pesimisticky o mé budoucnosti. Ale tatíček mávl rukou a pravil, že se to všechno poddá.

„Takový hoch,“ pravil hrdě, „jako je náš Jindříšek, se neztratí.“

A na dotvrzení svých slov předvedl strýčkovi se mnou jednu partii lízaného mariáše. Strýček žasl a nedovedl utlumiti slov nadšení.

„Co tomu říkáš?“ tázal se otec, mrkaje s pýchou na svého bratra.

„Co říkám? Pravím, že ten hoch má dar od Boha. Co je platno, je vidět, že je z našeho rodu...“

Pak odebral se otec se strýčkem do hostince „*Na hradě*“.

Když jsem dovršil třináctý rok věku svého, tu podstoupil jsem slavnost svatého biřmování. S řadou svých vrstevníků, čistě oděn a pln slavnostní nálady, přistoupil jsem poprvé ke stolu Páně. Po mši svaté mne vzal otec stranou, a zápase s dojetím, pravil vážně:

„Milý synu! Jsi nyní ve věku, kdy mladý Říman oblékal togam virilem na znamení toho, že vstupuje v řady dospělých občanů, a mladý Slovan slavil slavnost postřižin, stává se válečníkem. Uplynula léta dětských her a radovánek, nyní předstupuje před tebe přísný život s krutou vážností. Dnes tě vezmu s sebou do hostince, abych viděl, že veškerá moje naučení padla na půdu úrodnou.“

I šli jsme do hostince „*Na blátě*“. Tam byla již shromážděna četná společnost, která uvítala vstup mého otce s nadšeným blaholem, jenž dával svědectví o tom, kterak tatíček byl ve městě oblíben. Otec poručil přinést občerstvení. Posilnivše se, chvílku jsme pobesedovali. Pak pan Menšík, místní fotograf, mrkl na tatíčka a posunkem se ho otázal, nechtěl-li by hráti karty.

„Ba,“ vzdychl pan Dalibaba, nájemce dvora Jedliny, „mohli bychom působiti. Škoda každé chvílky, jež marně uplyne.“

Otec zakroutil hlavou a s předstíranou nechutí vstával, aby usedl ke karetnímu stolku. Tehdy jsem

postřehl, že zkušený, rutinovaný hráč má krotiti svoje city, činiti tak, jako by hraní v karty bylo pro něho pouze společenskou nutností, a nikdy nedávati najevo náklonnost ke hře.

Pan Dalibaba bystře a zkušeným pohybem zamíchal karty, rozhodil je v malebném oblouku po stolku a zakřikl junáckým hlasem:

„Tak, malá dává?“

Pan Menšík obrátil kulového spodka a pravil starostlivě, ukázav na mě:

„Ale co s tím hochem? Nebylo by lépe odvésti jej domů?“

Tatíček zavrtěl hlavou a pronesl:

„Bude hráti s námi co čtvrtý.“

Pan Dalibaba se nedůvěřivě zasmál:

„Takový cvoček? Vždyť ani karty v ruce neudrží.“

Tatíček mínil:

„Bez starosti.“

„Ale, ale,“ žadonil pan Menšík, „to by bylo... Hra se jenom pokazí. Copak je to hra pro děcka?“

Tatíček však trval na svém. Oba páni se podrobili otcově autoritě, ačkoli bylo na nich vidět, že tak činí s velkou nevrlostí a přemáháním.

Pan Menšík obrátil sedmu a rozdával. Já byl první forhont. Hlásil jsem žaludskou sedmu, která byla chválena. Páni neříkali nic. Po několik následujících her se zdrželi poznámek, až na obvyklé hráčské výkřiky.

„Mám povinnost.“

„Mám lepší.“

„Ty bych viděl.“

„Mám sedmu.“

„Tu bych koupil.“

„Lepší sedmu.“

„Já se podívám,“ atd.

Hra byla celkem klidná, až tento případ vzbudil velké vzrušení. Pan Menšík vylicitoval červenou stovku se sedmou. Hrál jsem s panem Dalibabou; otec pauzíroval.

Podíval jsem se na kartu. Měl jsem tři trumfy s desítkou. Kulí jsem vůbec postrádal. Kromě toho jsem měl žaludské a zelené eso. Rychle rozhodnut, zvolal jsem:

„Ránu!“

Můj spoluhráč se zděsil.

„Cože?“ zvolal s úděsem, „co to povídáš?“

„Flek dávám,“ opakuji.

Pana Dalibabu polil studený pot.

Obrátil se na tatíčka, jenž nacpával flegmaticky dýmku, a pronesl hlasem, jenž se třásl jako huspenina:

„Pane Kobosile, co tomu říkáte? Jaký je váš synek nerozvážený! Jak já k tomu přijdu, abych byl škodný? Flekovat červenou stovku – jaký je v tom rozum? Vždyť to stojí fůru peněz!“

Můj otec neříká tak ani onak a jen se usmívá do vousů.

„Nechme mu jeho vůli,“ řekl po chvílce, „já se do

toho nepletu. Je-li list podle toho, pak je rána na místě.“

„Já se točit nebudu,“ prohlásil pan Menšík teskně.

„To tak...“ zaskuhral můj spoluhráč, „ještě se povýšit... To by bylo neslýchané. V roce 1903 se povýšil na červenou stovku nebožtík Háblta, loterní kolektant. Opopážíl se proti lesmistrovi Halaburdovi... Prohrál, udělalo se mu mdlo, šel domů a zemřel. Však je to také co říct...“

„Tak jedem!“ přerušil jsem jeho rozjímání.

Byla to hra! Ovzduší bylo naplněno elektrinou. Při každé desítce, kterou jsme získali, se jasně obličej mého spoluhráče. Moje klidná, sebevědomá hra vlévala mu důvěru v srdce. Když jsme konečně dostali čtyři desítky domů, tu se pan Dalibaba nezdržel a zvolal mocným hlasem:

„Stovka je v Trapezuntě!“

Pan Menšík zakvílel:

„A já to cítil v kříži!“

Otec se zasmál:

„Já to věděl, že to bude vachrlaté. Na mého syna je spolehnutí, copak o to...“

Pamatuji se, že se tenkrát sběhla celá hospoda, aby sledovala tuto památnou hru. Pan Menšík měl tři trestné. Když platil, tu pronesl dvojverší, které se pak často citovalo:

*Šel tam honem,
a pak si zoufal nad talónem...*